

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Euthydemus vel litigiosus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

tur, quibus ipsa dat leges, ac tanquam instrumentis utitur & ancillis. Subijcit similiter theologiae scientias omnes quae uersantur in speculando, ad quam haec ita se habeant, quemadmodum priuatae artes ad regiam. Quamobrem Socrates dum in ipsa formula superiori formulae rursus continuata facultate quaerit ad felicitatem potissimum conucentem, merito dimissis alijs ad regiam theologiaeque confugit, praesertim cum felicitas in optimo rerum usu consistat: haec uero rectissimum, tum speculandi, tum agendi & faciendi usum afferre omnibus per omnia studeat. Idem tradidit in Philebo, idem in ultimo Legum, idem in libris de Republica, ubi ad generis humani felicitatem futurum gubernatorem in theologia primum, deinde in ciuili instruit disciplina, asserens diuinam ipsam boni ideam, uix tandem a solo legitimo theologo percipi. ac nisi percepta fuerit, non posse quicquam uel priuatim uel publice recte agi feliciterque disponi. Quamuis autem ita sit, Socrates tamen hic inter adolescentes atque sophistas mysteria haec reuelanda non censet. Mos enim Socraticus adolescentes exhortatur solum, sophistas solum confutat, uiros denique legitimos docet. Hic ergo sub ironia atque dissimulatione eiusmodi tangit mysteria, seque simulat hesitare, & quasi inter sophistas uertiginosos pati uertiginem. Fortem uero ambigere propterea simulat utrum theologia ciuiliisque praestet felicitatem, quia neque theologiae, neque ciuili disciplina absolutam perfectionem humana quadam uia, sed diuina potius inspiratione haberi posse sepe confirmat. Quapropter non iniuria humanis diffusis uiribus, felicitatem in diuinam refert munificentiam, in quam & theologiae sapientiam & ciuili prudentiam proculdubio retulit. Eo denique pacto haec omnia nobis accipienda sunt, ut humana quidem officia mentes ad felicitatem praepararent, praecipue sub theologica ciuilique disciplina rectissime gubernata: Dei uero ipsius clementissima bonitas, summum hominis bonum per haec quasi media ad ipsum conuersis denique largiatur. Statueram hic satis honestum argumento imo uero commentario finem imponere, uerum detinet me adhuc necessaria quaestio, ad quid conducat frequens Socratis ironia, quae quidem semper Socratis bona dissimulat, saepe uero bona simulat superbiorum: & quantum semper Socrati derogat, tantum saepe superbis arrogat: atque id quidem iocis facetiisque frequentibus efficit, & sepius ultra fidem, ut in se quidem deprimendo audientes reddat modestiores: in superbis uero supra fidei modum extollendis, superbiam reddat omnibus deridendam. Profecto qui praeter modum laudantur a Socrate, si non omnino perditum sunt, rubore confusi se ipsos emendant: sin uero iam perditissimi, non ipsi iam, sed praesentes correptionis eius exemplo tam ridiculam superbiae uanitatem cautiissime uitant. Est autem Socratica ironia, res admodum artificiosa, urbana, faceta, uenusta. Tutius ueritati adstipulatur, odiumque declinat, dum & professionem apte dissimulat, & prius sibi derogat manifeste, quam uel clam derogare alteri deprehendatur: & quod maximum est in uitij corrigendis, fugit male dici notam. Per hanc utique prope huius dialogi finem sophisticae cauillationis uituperationem in tria colligit capita. Primum quod probatissimi quique nugae eiusmodi aspernantur. Secundum quod sophismata se ipsa confundunt. Tertium quod uel pueri haec tanquam leuissima biduo assequuntur. Mox a sophista descendit ad rhetorem. Uterque enim ciuilem uirtutem falso profitetur. ut scribitur in Gorgia: et sophista quidem philosophi speculationem, rhetor autem moralem philosophi disciplinam simulat procul a uero. Ostendit autem rhetores atque oratores dum se & philosophos & ciuiles simul profitentur, esse ad utrumque prorsus inutiles. Concludit postremo dialogum gemina optimaque sententia. Altera quidem, curandum magis esse ut bene sint filij, quam ut sint: atque ut illos relinquant bonos: potius quam illis relinquant bona. Altera uero, omnino esse philosophandum: quandoquidem philosophia ipsa res est diuina: neque uel ob falsos eius professores, uel ob mendaces calumniatores dimittendam esse possessionem adeo preciosam.

EVTHYDEMVS VEL LITIGIOSVS

TRANSLATVS E GRAECA LINGVA IN LATINAM A
Marfilio Ficino Florentino, ad Petrum Medicem
uirum Clarissimum.

CRITO, SOCRATES, EVTHYDEMVS, DIONYSODORVS,
CLINIAS, CTESIPPVS.

QUISNAM ille erat, o Socrates, quicum heri in Lycaeo disputabas? Equidem turba frequens circumstabat. Quare licet propius accederem audiendi cupidus, nihil tamen aperte percipere poteram. Cum uero in pedes erectus inspicere, mihi uisus est hospes quidam esse, quicum diserebas. Quis ille? SOC. De quo interrogas Crito? Non enim unus tantum, sed duo aderant. CRI. Tertius ad dexteram tuam sedebat is, cuius nomen audire percipio. Medius autem adolescentulus ille Axiochi filius, qui mihi uisus est satis admodum profecisse. Critobuli quidem nostri ferme aequalis est. Verum ille aridiori quodam corporis habitu, hic gradioris speciem praeseferre uidetur, honesta sane indole atque egregia, SOC. Euthydemus is est quem

quem quæris ô Crito. Qui uero ad sinistram sedebat, Dionysodorus eius frater, qui ipse quoque disputabat. CRI. Neutrum cognosco ô Socrates. SOC. Noui sunt, ut uidentur, sophistæ. CRI. Quanam horum patria est? quæ sapientia? SOC. Chij sunt, ut arbitror, patria: ad Thurios autem migrarunt. Illinc autem fugientes multos iam annos istis in locis uersantur. De sapientia uero illorum quod tu rogas, ô Crito, planè sapientissimi sunt. & hæcenus ignorabam equidem perfectos athletas esse. Sunt enim ad omne certandi genus instructi, non quemadmodum Acarnani fratres athletæ. Illi namque corpore tantum ualent, hi uero corpore primum maxime ualent, & eo genere pugnae, quo omnia superant. Armorum enim periti sunt maxime, & armorum peritos reddere, si quis mercedem det, etiam cæteros possunt. Deinde iudicialem pugnam, & ipsi tractare expedireque, & unumquemque instruere possunt, tum scribendis, tum perorandis causis. Et hæcenus quidem harum duntaxat periti erant, nunc autem perfecte athleticæ facultati finem imposuerunt. Quod enim deerat certandi genus, nuper sic affecti sunt, ut nemo illis ualeat reluctari, adeo dicendo ualent, promptique sunt ad quoduis dictum seu uerum seu falsum, refellendum. Quapropter ô Crito, his me uiris tradere cogito, pollicentur enim quæuis alium breuiter eorundem copotem reddituros. CRI. An non te gravior ætas absterret ô Socrates? SOC. Minime Crito. Est enim quod me soletur, ac diffidere non sinat. Nam & hi iam senes, ut ita dixerim, huic se facultati quam ego nunc affecto, contentiosæ uidelicet dederunt. Anno enim superiori, aut certe ab hinc tercio nondum callebant. Vnum uero hoc tantum uereor, ne his dedecori sim, quemadmodum Conno Metrobij filio cithariste, qui me etiam nunc fidibus docet. Pueri igitur condiscipuli me quotidie ridet, & Connum ipsum senum magistrum nuncupant. Ne ergo hoc idem aliquis hospitiibus his obijciat, & illi ea re deterriti, me reijciant, alios quosdam præterea ô Crito natu grædes, ut mecum illuc discendi gratia proficiscantur, sum exhortatus: & hic item quosdam persuadere conabor. Quin igitur & tu uenis, filios tecum ducens? Porro ubi sperabunt etiam filiorum tuorum concursum, his quasi illecebris adducti libentius nos erudiendos accipient. CRI. Nihil prohibet Socrates, si tibi uideatur. Verum prius quæ illorum sapientia sit, narra, ut quid percepturi simus cognoscam. SOC. Frustra expectas, dum non posse dicam, quasi non auscultarim satis: immo & auscultauit diligenter & meminî, tibi que a principio cuncta referre conabor. Equidem diuina quadam sorte in gymnasio solus ubi me uidisti, sedebam, iamque inde discedere cogitabam, cum surgenti solitum illud demonis signum subito obfistit. Restiti itaque, ac paulo post ingressi sunt, Euthydemus Dionysodorusque, & cum his alij multi, qui illorum mihi discipuli uidebantur. Ingressi autem in ipso adoperto cursu deambulabant. Vix iterum tertioque spacium exegerant, cum aduentauit Clinias ille, quem profecisse dicis, & uere loqueris. Eum sequebantur amici & alij præterea multi, tum adulescens quidam Ctesippus Paeanus, ingenio bonus quidem & pulcher, sed ipsa iuuenta lasciuior. Intuitus me ab ingressu Clinias sedentem solam, obuiam uenit, & ad dexteram confedit, ut & ipse aiebas. Eum Dionysodorus Euthydemusque conspicati, primum quidem consistentes inuicem diserebant, hinc atque illinc in nos oculis conuersis. Ego enim illos diligentissime obseruabam. Deinde propius accedentes confederunt: Euthydemus quidem iuxta ipsum adolescentem: Dionysodorus autem iuxta me ad sinistram, alij ut cuique erat locus. His igitur congratulatus sum, utpote quos diu non uidissem. Post hæc ad Cliniam conuersus: Isti, inquam, ô Clinia uiri, Euthydemus Dionysodorusque non paruis sunt in rebus, sed maximis sapientes. Sciunt quæ ad rem militarem pertinent, omnia quecumque nosse strenuum imperatorem decet, aciei ordinumque, & exercitus instructiones. Tum etiam quo se pacto quispiam in iudicio ab iniuria uēdicet, docere possunt. Illi uero ita me locutum contempserunt, seque inuicem inspicientes uterque riserunt. Ac Euthydemus quidem, haud amplius hæc serio, inquit ô Socrates, tractamus, sed obiter. Ego uero miratus, præclara, inquam, studia uestra esse oportet, si remissiones sunt tantæ. Dicite obsecro, quod hoc uestrum tam egregium opus est? EVT. Virtutem, ô Socrates, nobis persuademus facillime atque optime omnium doceri a nobis posse. SOC. Pròh Iupiter, quam preciosam rem pollicemini. Qua sorte potissimum lucrum istud ad uos peruenit? Equidem ita de uobis, ut dixi, hæcenus cogitabam, nempe uiris in re militari præstantibus, idque de uobis prædicabam. Memini enim cum huc primum uenistis, hoc solummodo fuisse professos: quod

Quod atas
gravior non
debeat ab
ferrere a di
sciplina

si nunc reuera scientiam hanc adepti estis, estote propitij, profecto uos perinde ac deos aduoco, obsecrans ut hanc mihi uocem ignoscatis. Verum uidete, ô Euthydeme, Dionysodoreq; utrum uera loquamini. Neq; enim mirum uideri debet, si quis rei istius quam pollicemini magnitudinē aestimans, difficile credat. E V T. Scito sic esse, ô Socrates, prorsus. S O C. Beatiores igitur ob rei huius possessionē uos aestimo, quam ob regnum suum regem illum magnū. Verum dicite quaeso, utrum exhibere hanc sapientiam uestram cogitetis, an aliter apud uos sit decretū. E V T. Ad hoc ipsum, ô Socrates, uenimus demonstraturi scilicet, atq; docturi, si quis addiscere uelit. S O C. Atqui quod uelint omnes quicumq; carent, ipse uobis ceu sponsor fidem obstringo. Ego quidem primo, deinde etiam Clinias hic, praeterea Ctesippus ipse, alijq; quos hic uidetes: Cliniaē amicos ostendens, qui nos tum circumstabant. Ctesippus autem fortē à Clinia procul sedebat; cumq; Euthydemus inter disputandum sese inclinasset, Clinia medio inter nos sedente, & Ctesippum a spectu Cliniaē excluderet, surrexit Ctesippus, primusq; e regione nostri stetit, ut & uideret amicum & disputantes audiret: mox ceteri hunc secuti tam Cliniaē amici, quam Euthydemī & Dionysodori comites, protinus nobis adstiterunt. Hos ego omnes digito signans, Euthydemo pollicitus sum ipsius discipulos fore. Ctesippus igitur uehemēter est assensus, nec non & alij, hortati ut sapientiaē uim ostendere uellent. Tum ego, ô Euthydeme Dionysodoreq;, his, inquam, modis omnibus erit gratificandum, & uel mei gratia demonstrandum. Ac plurima quidem sunt, quae ostendere opus prolixum sit: id autem mihi dicite, utrum hominem duntaxat iam persuasum quod discere à uobis oporteat, bonum efficere uirum potestis: an eum nondum etiam persuasum, & qui nullo pacto doceri uirtutem posse, aut uos eius rei magistros esse putet? Nunquid artis eiusdem opus est, homini sic affecto persuadere, & quod doceri uirtus possit, & quod ipsi qui hoc optime possint sitis: num, inquam, sic est? Eiusdem, inquit Dionysodorus, artis opus est, ô Socrates. Vos itaq; praeter ceteris, inquam, omnibus ad philosophiaē uirtutisq; curam hortari homines quam optime potestis: Sic arbitramur, inquit, ô Socrates. Cetera post ostendetis, inquam: isthuc uero nunc, quaeso enim huic adolescentulo persuadete, quod philosophiaē uirtutisq; studio totis sit uiribus incumbendum, mihiq; & his omnibus morē gerite. Porro adolescentulus hic adeo mihi & his omnibus curae est, ut eum quam optimum uirum euadere summopere omnes cupiamus. Est autem Axiochi ex Alcibiade maiore natifilius: minoris autem Alcibiadis qui nunc est, patruelis. Nomen est Clinias. Cui, quia in tenera aetate est, sic, ut decet, timemus ne quis fortē nos praueuiens aliō eius animum deflectat atq; inquinat. Quare uos peropportune uenistis. Et nisi quid prohibet, de puero periculum facite, & cum eo nobis praesentibus differite. haec fermē cum dixissem, Euthydemus fortiter nimium confidenterq;, nihil, inquit, ô Socrates prohibet, modo uelit adolescentens nobis respondere. Haud insueta, inquam, illi res est. frequēter enim hi conuenientes inter se disputant, interrogantq; multa, quo circa consentaneum est respondere posse. Quae uero sequuntur, ô Crito, utinam recensere pro dignitate possem. Neq; uero exigua res putanda est, inestimabilem illam sapientiam enarrare posse. Quare mihi nunc, poetarum more, Musas Memoriamq; inuocandas esse prius uideo. Euthydemus autem hunc, ut arbitror, in modum est exorsus. Vtri sunt, ô Clinia, homines qui aliquid discunt? sapientes? ne, an ignorantes? Puer autem propter quaestionis illius pōdus erubuit, & haesitans oculos in me conuertit. Ego uero perturbationē illius animaduertēs, Bono animo esto, inquam, Clinia, & quae tibi uidentur, fortiter responde. Arbitror enim commodum hinc maxime assequere. Haec loquenti Dionysodorus in aurem insufurrans, ac ridens: Praedico tibi Socrates, inquit, quicquid puer responderit, confutatum iri. Interim responderat Clinias: unde mihi puerum admonere non licebat. Responderat autem, sapientes esse qui discunt. Ad quem Euthydemus: Vocas praecipuos aliquos, an non? Assensus est. An non praecipuos, discentiū praecipuos sunt? quemadmodum citharista atq; grammaticus & tui & ceterorum puerorum praecipuos fuere, uos autem discipuli. Consensit. Cum disceratis, nondum scieratis haec eadem quae disceratis? Nondum. Nunquid eratis sapientes quando haec ignorabatis? Nequaquam. Si non sapientes, ignorantes igitur. Omnino. Vos ergo dum disceratis quae ignorabatis, ignorantes disceratis. Aunuit adolescentens. Ex hoc sequitur, ut ignorantes discant, ô Clinia, non sapientes, ut ipse putabas.

Maior & minor Alcibiades

Cum

Cum hæc ille dixisset, quemadmodum chorus innuente magistro, summo plausu conclamarunt riseruntque illi Euthydemus & Dionysodori sectatores. Ac prius quam respiraret puer, bene præclareque sermonem excipiens Dionysodorus: Quid porro, ô Clinia, inquit? Cum aliqua grammaticus recitauit, quinam pueri perdiscunt? sapientes ne, an ignorantes? Sapientes, inquit Clinias. Ergo sapientes discunt, non ignorantes. Quare non recte Euthydemo paulo ante respondisti. Hic altius exclamarunt riseruntque illorum astipulatores, Euthydemus Dionysodori que sapientiam admirati. Nos autem quasi stupidi conticimus. Cum ergo stupidos non redditos esse uideret Euthydemus, quo in maiorem insuper sui admirationem traheremur, nondum dimisit puerum, sed ulterius interrogauit, atque illorum more qui in choro uehementer sunt exercitati, duplicem mouit eadem in re questionem: Vtrum igitur, inquit, discunt quæ sciunt, discunt: an quæ nesciunt? Tunc Dionysodorus iterum mihi in aures susurrans. Tale, inquit, ô Socrates est & hoc, quale quod supra fuit illatum. Pròh Iupiter, inquam, præclarum etiam superius nobis uisum est. Ita semper, ait, ineuitabiles questiones proponimus. Ideoque uidemini, inquam, apud discipulos uestros autoritatem habere non mediocrem. Interim Clinias Euthydemo respondit, eos qui discunt, quæ ignorant perdiscere. Statim ille ut supra interrogauit. Scis ne ipse literas? Scio. Nonne omnes? Et omnes. Quando aliquis recitat, nonne literas recitat? Concessit. Ergo illa quæ scis recitat, quandoquidē ipse omnes scis literas. Admisit et hoc. Nonne discis quæ quis recenset? Assensus est. An uero ignorans literas, discis? Minime. Immo sciens disco. Nonne igitur quæ scis, discis? siquidem omnes scis literas. Annuit. Non recte itaque respondisti. Vix autem dixerat hæc Euthydemus, cum Dionysodorus orationem uelut pilam excipiens, sic adolescentem petebat. Decipit te Euthydemus, ô Clinia. Dic mihi. An non discere, scientiam illius accipere est, quod quis discit? Admisit Clinias. Scire autem nunquid aliud est, quam scientiam ipsam iam habere? Concessit. Nescire igitur, est nondum habere scientiam? Dedit & hoc. Vtri rem aliquam capiunt? qui habent, an qui non habent? Qui non habent. An non confessus es, nescientes homines ex illorum numero esse, qui non habent? Annuit. Discunt igitur ex illorum numero sunt, qui capiunt, non ex eorum qui habent. Probauit. Ergo qui nesciunt ô Clinia, discunt, non qui sciunt. Post hæc uero, tertio iam uelut luctam petens, Euthydemus adolescentulum adoriebatur. Ego uero succumbentem miseratus, ut paulum recrearem, ne fortè expauesceret nimis, hunc in modum consolari coepit. Ne mireris ô Clinia, si inuerti sermones isti tibi sunt: nescis enim fortasse hospites isti quid sibi uelint. Idem profecto faciunt quod in mysterijs Corybantes solent, cum quem initiaturi sunt, in solio collocant, applaudunt, choreas iuxta ducunt. Intelligere te arbitror, siquidem initiatus es. Ludunt similiter isti nunc, & circa te choreas ducunt ac saltant, quasi quem expiant nunc, mox sacris sint initiaturi. Itaque in presentiarum primas quasdam sacrorum sophisticorum ceremonias celebrari puta. Principio enim quemadmodum Prodicus iubet, propria tenere nominum significata decet: quod & hospites tibi isti ostendunt. Neque enim discere sciebas quomodo homines uocant: cum de his loquuntur. Discere enim uocant et cum quis, quam rem antea non tenebat, assequitur iam: & cum scientiam eius nactus, eadem scientia illam ipsam rem uel cum fit uel cum dicitur, considerat: quod rectius intelligere, quam discere, uoces, quanquam non raro discere uocetur. id uero te latuit quemadmodum isti ostenderunt, idem uidelicet nomen contrarijs rebus ab hominibus attribui, scienti quidem, & nescienti. Simile autem huius est & illud quod in secunda questione proposuerunt, interrogantes utra discant homines, an quæ sciunt, an quæ nesciunt. Hæc omnia ludi quidam in disciplinis sunt, ac ludere tecum istos aio. Ludum autem hæc de causa uoco, quia & si quis huius generis multa aut omnia etiam norit, rerum tamen naturas nihilò magis intelliget, ludere tamen ex illa nominum diuersitate homines poterit, quasi apposita tibia prosterpens, eorum more qui sedere uolentibus furtim subsellia subtrahunt, & effusius rident, cum uident qui cecidit iacere supinum. Hæc igitur & tu pro ludis accipe. Deinceps autem seria tibi hi tractabunt. ac ego quæ promiserunt ab illis exposcam: nempe quo pacto ad sapientiam impelli quispiam possit. Nunc autem mihi uidentur putasse prius tecum esse iocandū. Satis ergo hæcenus, ô Euthydemus Dionysodoreque uobis lusum sit. Ostendite iam quod sequitur. Restat enim ad uirtutis sapien-

itaq; studium hunc adolescentulum quonam pacto inducatis. Et dicam principio quid
 mihi uideatur, & quid ego potissimum cupiam audire. Quod si imperite & ridicule fece-
 ro, ne obsecro rideatis. Facit uos audiendi cupiditas, ut ineptias meas non dubitem apud
 uos proferre. Continebitis igitur risum uos & discipuli. Tu aut mihi Axiochi fili respon-
 de, utrū omnes bene agere, hoc est, bene uiuere cupiamus. An forte quaestio hæc, ut me-
 tuebam, ex eorum numero est, quæ ridicula sunt? Dementis est enim, arbitror, talia scisci-
 tari. Quis enim est omnium, qui bene uiuere non cupiat? Nemo, inquit. Age, inquam,
 postquam bene uiuere uolumus, quo pacto assequi licet? Nunquid si bona multa nobis
 sint? an ineptus est quisquis hoc neget? Sic enim constat esse. Constat inquit. Bona uero
 ex omni rerum genere quænam sunt? inquam. An forte neq; id arduum est inuentu, nec
 eleganti homini dubitandum? Quis est enim qui neget bonū esse, diuitem esse. Nonne?
 Maxime, inquit. An nō & sanum esse, inquam, & pulchrum, cæterisq; corporis dotibus
 præditum? Certe, inquit. Quinetiam nobilitas, inquam, potentia & in sua cuiq; ciuitate
 honores sunt boni? Et ista, inquit. Quæ præterea bona, inquam, restant? Si dixerimus tem-
 perantiam, iustitiam, fortitudinem, esse bona, nunquid recte dicemus? Dubitet enim for-
 te quispiam. Tu uero quid ais? Bona profecto, inquit, dicēda. Sapientiam uero, inquam,
 quo in genere locabimus? Bonorum ne? an aliter? In bonorum, inquit, genere. Vide, in-
 quam, ne quid bonorum ratione aliqua dignum prætermittamus. Mihi, inquit, nullum
 sane prætermisisse uidemur. Hic ego cogitans paululum, uidemur, inquam, o Clinia, bo-
 norum omnium maximum postposuisse. Quid hoc? inquit ille. Felicitatem, inquā, quam
 omnes etiam imperitissimi homines summum bonum uocant. Vera loqueris, inquit. Et
 ego rursus mutata sentētia, risum ferme, inquā, o Clinia, hospitibus mouissemus. Quam-
 obrem inquit. Quoniam cum felicitatem antea posuerimus, inquam, iterum iam eadem
 de re loquebamur. Qui istud? inquit. Ridiculum porro quod ante positū est, ponere rur-
 sus, bisq; eadem recensere. Qua ratione id ais? Sapientia, inquam, ipsa felicitas est; quod
 quidem uel puer quiuis intelligat. Quod ille cum ob puerilem ruditatē admiratus esset,
 & ego admirationem animaduertērem, hunc in modum interrogauī. Nonne o Clinia,
 nostri quod periti tibicines optime omnium quod tibiærum usum attinet, consequuntur?
 Assensus est. Et eruditi, inquam, grammatici quod literas, tum scribendas, tum legendas
 attinet? Profus inquit. Sapientes quoq; gubernatores optatum nauigationis portū præ-
 cæteris assequuntur? Ita est. Nec non belli dux sapiens, quod ad militiam spectat, tutius
 expedit, & cum illo tutius quàm cum ignorante militabis? Absq; dubio, inquit. Et sapi-
 ens medicus ad optatam corporis ualitudinem, inquam, melius quàm insipiens te perdu-
 cet, tuq; te ipsum libentius illi committes? Certe, inquit. An ideo quod putes felicius ti-
 bi cum sapiente, quàm cum stulto successurum? Consensit. Sapientia igitur omnibus hu-
 manis in rebus, inquam, felices nos efficit. Neq; enim aberrat unquam nec fallitur sapien-
 tia, sed recte opus peragit assequiturq;, alioquin ne sapientia quidem sit. Cōuenimus tan-
 dem nescio quo modo ut diceremus, sapientia præsentē felicitate nihil esse opus. His ue-
 ro concessis rursus percontatus sum, quid de his quæ supra concessa fuerāt, sentiremus.
 Confessi enim sumus, inquam, si multa nobis bona sint, bene beateq; nos uiuere. Admi-
 sit. Num beate, inquam, propter præsentia bona uiuimus, si nihil profunt, an si profunt?
 Si profunt, inquit. An uero conferunt quicquam, si habeamus illa duntaxat, non utamur
 autem? Veluti si epulas multas poculaq; habeamus, non uescamur autem, nunquid iu-
 uant? Nihil, inquit. Præterea si artificibus exposita sint præparataq; singula ad opus per-
 faciendum, non utantur autem, num propter ipsam suppellectilis & instrumenti copiam
 bene agant? Ceu si fabro parata sint instrumenta omnia, materies item, nihil fabricetur
 autem, nunquid, inquam, possessione iuuabitur? Nullo pacto, inquit. Quid uero? si quis
 diuitias & bona quæ diximus omnia nactus, nequaquam utatur, nunquid erit, inquam,
 ipsa bonorum possessione beatus? Minime, o Socrates, inquit. Oportet itaq; illum, qui
 beatus futurus est, inquam, non solum bona huiusmodi possidere, sed uti. Nihil enim so-
 la possessio iuuat. Recte, inquit. Num possessio ususq; bonorum, o Clinia, inquam, ad
 beate uiuendum sufficit? Mihi quidem uidetur, inquit. Vtrum ita dicis, si modo quis re-
 cte utatur, an etiam si non recte? Si recte, inquit. Probe, inquam. Plus est enim puto, in-
 quam, cum quis re quapiam abutitur, quàm cum omnino non attingit. Illud siquidem
 malum

Definitio
 quædā felici-
 tatis
 2^a *ὁτυχίας*

Sapientia fe-
 lices nos ef-
 ficat

malum est, hoc nec bonum, nec malum. Nonne ita dicendum? Probauit. Nunquid in effectione, inquam, & usu lignorum aliud præter fabrilem scientiã, ut recte uti singulis queas, efficit? Non aliud, inquit. Quinetiam circa uasa conficienda, rectũ usum scientiã præstat? Annuit. Nonne & circa usum bonorum quæ supra retulimus, diuitiarum sanitatis, & formæ ipsa scientiã dux erat, his recte uti docens opusq; dirigēs? Prorsus, inquit. Non igitur successum solum, sed & opus bonum, ut uideatur, in omni possessione actioneq; hominibus scientiã præbet. Assensus est. An ulla est obsecro, possessionum omnium utilis prudentiã sapiētiamq; citra? Aut uter horum maiorem utilitatem reportat, qui mente captus est, cum rebus abundet, cum multa faciat? An qui pauca facit, pauca possidet, sed mentis compos? Hoc ita cogita. Nonne qui pauciora agit, rarius errat? Minus errans, minus agit male? Minus male agens minus est miser? Omnino, inquit. Quo autem pacto, inquam, pauciora facit aliquis? Nunquid si pauper est, an si diues? Si pauper, inquit. Vtrum si debilis, an si robustus? Si debilis, inquit. Vtrum si honoratus, an si abiectus? Si abiectus, inquit. Vtrum si fortis & temperans, an si timidus? Si timidus. Nonne & piger minus efficit, quàm promptus ad agendum? Admisit. Et tardus, quàm uelox? hebes uisu audituq; quàm utroq; acutus? Omnia hæc inter nos conuenerunt. Ibi uero hunc in modum conclusi. Nulla ex his, ô Clinia, quæ bona nuncupabamus, se ipsis bona esse uidentur. Immo sic dicendum constat, si illis inscitia præsit, eo deteriora esse quàm illorum contraria, quo uberius improbo duci adminicula scelerum suppeditare possunt. Sin autem prudentiã & sapiētiam his præsideat, tum denique meliora. Ipsa uero suapte quidem natura nulla, nec bona quidem, nec mala existimatione sunt digna. Videtur, inquit, ita esse ut dicis. Quid aliud ex his sequitur, inquam, quàm nihil cæterorum uel bonum esse, uel malum? E duobus autem istis, sapiētiam quidem bonum, insipientiam uero malum esse? Probauit. Nam quod est reliquum consideremus. Postquam beati esse affectamus omnes, beati autem efficimur, ut apparuit, ex eo quod rebus utimur, & recte utimur, rectitudinem uero usus & consecutionis prosperitatem scientiã præbet, cæteris omnibus prætermisissis omni studio niti quisque debet, ut quàm sapientissimus fiat. nonne? Certe, inquit. Existimare præterea quisque debet à parentibus, à tutoribus & amicis, cæteris que, illis maxime qui amant, seu hospites sint, seu ciues hoc expetendum potius quàm ingentes opes: exorandos que omnes, ut sapiētiam impartiant. Neque turpe est, neque indignum, Clinia, sapiētiam gratia cuiuslibet seruire, & honestis obsequijs unumquenque demereri. Idem ne tu sentis? Idem omnino, inquit. Probe enim loqui uideris. Si modo, inquam, doceri sapiētiam potest, nec sorte hominibus uenit. Hoc enim insuper est uestigandum: neq; dum id inter nos constat. Tum ille: Doceri mihi quidem, ô Socrates, posse uideatur. Hac ego responsione delectatus, belle, inquam, optime uirorum, ac maximo me beneficio affecisti, longa disputatione liberans, doceri sapiētiam possit nec ne. Nunc uero postquam tibi doctrina comparari posse uideatur, sola que hæc ex omnibus beatum & felicem hominem reddit, quid aliud quàm philosophandum dicas? Nunquid hoc ages? Maxime, inquit, ô Socrates, quantum id fieri potest. Hac cum libenter audissem, exemplar, inquam, ô Dionysodore & Euthydem, exhortationis quam uolo, tale, rudibus prolixis que fortasse uerbis uix tandem à me collectum habetis. Vter autem uestrum uult, idem hoc artificiose contexens nobis ostendat: aut si hoc non lubet, saltem quod orationi meæ deest, uos in adolescentis gratiam persequamini. nempe omnem ne scientiam, an unam quandam potius parare necesse sit ei, qui uir esse bonus beatus que uelit: tum quæ hæc scientia sit. nam, ut principio dixi, uehementer hunc adolescentulum sapientem bonumq; euadere desideramus. Hac ubi dixi, ô Crito, iam ad sequentiã intentus eram, obseruans quale dicendi exordium facerent, quæ ue potissimum ratione Cliniam ad sapiētiam & uirtutis studium exhortarentur. Hic qui natu grandior est, Dionysodorus, prior cœpit: ac nos quidem omnes oculis in eum conuersi eramus, mirificam quandam orationem protinus audirunt: quod etiam contigit. Mirum namque sermonem, ô Crito, incœpit, dignum qui abs te audiatur, quàm belle scilicet prouocet ad uirtutem. Dic mihi, ait, ô Socrates, uos que alij, quicumque adolescentem istum fieri sapientem uultis, utrum iocamini, an id serio a-

gitis. Hic intelligens, quod putassent lusum esse sibi, iussis cum adolescente disputare, atque idcirco lulisse & ipsos hactenus, neque seria tractauisse: maxime, inquam, desideramus. Tunc ita Dionysodorus. Vide, ô Socrates, ne quæ nunc asseris aliquando neges. Scio, inquam, haud me negaturum. Quid igitur dicitis? inquit: sapientem fieri uultis? Volumus, inquam. Quid ni? Vtrum, inquit, sapiens nunc est Clinias, an non? Nondum ait, inquam. Est enim minime iactabundus. Vos autem, inquit, sapientem fieri uultis, ignorantem uero esse nequaquam? Admisimus. Ergo quod non est, inquit, hoc fieri cupitis: quod uero nunc est, haud amplius esse. Quod quum audissem, turbatus sum: & ille me turbatum animaduertens, Quoniam, inquit, uultis quod nunc est, non amplius esse: uultis ut uideatur hunc, inquit, interire. Belli uero amici amatores que sunt, qui amatos omni cura student perdere? Hæc audiens Ctesippus, amati gratia inique tulit: indignatus que, Hospes, inquit, Thurie, ni dictu rusticum sit, palam obijciam, quod ista docens, mendacium mihi illisq; nefarium indignum que impingas: Cupe- re nos scilicet illum interire. Hic Euthydemus ad Ctesippum conuersus: Videtur, inquit, tibi fieri posse ut aliquis mentiatur? Per Iouem, inquit: nisi forte insanio. Qui uero mentitur, inquit, rem ipsam qua de sermo est dicit, an non dicit? Dicit, inquit. Si rem ipsam dicit, haud aliud quicquam dicit præter id quod dicit. Quo nam pacto, Ctesippus inquit, posset? Nunquid una quædam res est, inquit, quam dicit ab alijs diuersa? Prorsus, inquit Ctesippus. Nonne qui illam dicit, id quod est profert? Ita. Enim uero quicumque quod est, quæ ue sunt dicit, uera dicit. Quamobrem Dionysodorus, si quæ sunt dicit, uera prædicat, neque quicquam aduersus te mentitur. Ita, inquit Ctesippus. Verum qui hæc loquitur, ô Euthydeme, non ea quæ sunt dicit. Ad quem Euthydemus. Non existentia non sunt? Non, ait. Nusquam uero quæ non sunt, existentia sunt? Nusquam. Fieri ne potest, ut aliquis circa ea quæ non sunt quicquam agat, ut illa faciat aliquis existentia nusquam? Nequaquam mihi uidetur, Ctesippus ait. Quum rhetores ad populum concionantur, nihil ne agunt? Agunt aliquid. Si agunt, ergo & faciunt. Sequitur. Ergo ipsum dicere, agere est & facere. Confessit. Nul- lus igitur non existentia dicit. faceret namque aliquid: tu uero, inquit, confessus es im- possibile esse, ut aliquis non existentia faciat. Quapropter secundum orationem tuam falsa nullus loquitur. Immo uero si loquitur Dionysodorus, uera & existentia loquitur. Sic Euthydeme est, Ctesippus inquit. Nam existentia quidem dicit, non tamen ita ut se habent dicit. Qui uero isthuc ais Ctesippe? Dionysodorus inquit. Sunt ne qui res ip- sas ut habent se dicant? Sunt certe, respondit ille, uiri boni præclari atque ueridici. Quid porrò? inquit ille, bona nonne bene se habent? mala contra, male? Probauit. Bonos au- tem & præclaros uiros, inquit, fateris res ipsas sic, ut habent eloqui? Confiteor, inquit. Ergo boni uiri ô Ctesippe, male mala dicunt. siquidem ut sunt, enunciant. Maxime pro- fecto, inquit, & de malis hominibus male. Quorum de numero ne sis, cauendum est tibi, si mihi credis, ne boni uiri male de te loquantur. Hic Euthydemus. Nunquid, inquit, & magnos magne, & calidos calide? Summopere, inquit Ctesippus. Et de frigidis fri- gide loquuntur, aiuntq; differere frigide. Ibi Dionysodorus, conuitiare Ctesippe, inquit, conuitiare. Non per Iouem Dionysodore, inquit: nam te diligo, immo & amice moneo, & persuadere contendo, ne adeo in nos inuehare, ut me dicas cupere eos perditos, quos habeo charissimos. Ego uero ut accesos intellexi, cum Ctesippo iocatus: decet, inquam, Ctesippe, ut mihi uideatur, ab his hospitibus quæ dant accipere, si modo impertire quic- quam uelint, & non de nominibus altercari. Nam si ita perdere sciunt homines, ut è ma- lis & imprudentibus probos prudentes que faciant, seu ipsi perditionis eius inuectores sunt, seu ab alio didicerunt, ut pro malo homine restituere possint bonum. patet au- tem eos scire: dixerunt enim artem nuper sibi comparatam, qua bonos ex malis homi- nes faciant. Si hoc, inquam, sciunt, permittamus utique ut sic adolescentulum perdant, modo sapientem efficiant, immo etiam nos ipsos illis ita curandos tradamus. Quod si uos iuuenes reformidatis omnes, in me certe uelut Care quodam, artem suam pericliten- tur. leuius feni discrimen est. Me igitur Dionysodoro huic, quasi Medæ Colchidi, de- do, ut dissoluat, & si uelit elixet, uel aliud quodcunque exemplum in me ædat, modo ui- rum efficiat bonum. Ctesippus quoque, ego item, ô Socrates, inquit, hospitum uolunta- ti me-

ti meipsum committo: & si me magis etiam quam nunc excoriare uelint, excoriant, modo pellis mihi mea non in utrem, ut Marfya, sed in uirtutem uertatur. Ac Dionysodorus quidē hic ipsi me succensere putat, ego uero minime succenseo, sed oppugno, quae in me dixit non recte. Tu uero Dionysodore, quod reclamo, ne conuictū putes. Aliud est enim contradicere, aliud cōuictiari. Hic Dionysodorus: Quaso, inquit, num ita de contradicendo loqueris, ut contradicere omnino aliquid esse putes? Maxime quidem, inquit Ctesippus. An uero tu nō putas? Atqui nunquam, inquit Dionysodorus, ostendes, ubi alterum alteri audieris contradicentem. Vera loqueris, inquit. Sed nunc audiamus ecquid Ctesippum tibi Dionysodore contradicentem ostendam. Hoc igitur, inquit, nobis promittis? Prorsus, inquit. Sunt ne, inquit, unaquaque de re sermones rationesq;? Sunt, inquit. Num ut est unaquaque res, an ut non est? Ut est, inquit. Si recordaris, inquit, Ctesippe, paulo ante monstrauius neminem quod non est dicere. Quod enim non est, nullū posse dicere constat. Quid tum, inquit Ctesippus? An prohibet, quo minus ego & tu contradicamus? Tum ille, Vtrum, inquit, contradiceremus, si eiusdem utique rei rationem cogitemus? An non idem potius loqueremur? Consensit. An si neuter, inquit, quod res est dicat, contradicimus? an potius rem omnino non tenemus? Id quoq; admisit. Num, inquit, cum ego quod res est dico, tu uero aliud dicis, tunc demum contradicimus? an potius cum ego quod res est, tu quod omnino res non est, dicis? Eritq; ut non dicens contradicat dicenti? Ad haec Ctesippus obmutuit. Ego autem miratus quae dicebatur: Quae, inquam, ratione istud Dionysodore ais? Equidem cum sermonem huiusmodi sepe numero ē multis audierim, semper admirari soleo. hunc siquidē Protagorae sectatores, & his antiquiores, frequenter usurpare consueuerunt. Mihi uero semper mirabilis uisus est, talisq; qui & alios & seipsum peruertat. Reor autem ueritatem ipsius me nunc abs te potissimum auditurum. Num enim istud uult, ut falsa dicere impossibile sit, oporteatq; illum qui loquitur, aut uera loqui, aut omnino non loqui? Afferuit. Vtrum falsa, inquam, loqui quidem impossibile est, opinari uero falsa possibile? Ne opinari quidem, inquit. Ergo nulla est, inquam, falsa opinio. Nulla prorsus. Neq; inscitia, inquam, neque homines inscij: quid enim non inscitia sit, siquidem falli rebus possibile est? Omnino, inquit. Istud autem non est, inquam. Non certe, respondit ille. Confabulandi ne gratia, o Dionysodore, haec inducis, inquam, ut mirum aliquid inferas? An reuera nullus tibi hominum inscius esse uidetur? Tu uero, inquit, refelle. An refelli quicquam potest, inquam, si ut tu dicis, mentiri nemo potest? Non potest, inquit Euthydemus: nec illud Dionysodorus iussit, ut refelleres. quo enim pacto quis quod non est, iubeat? Ego uero Euthydemae, inquam, scita haec atque praecleara haud admodum sanē discō, sed obiter attingo. Erit igitur onerosum fortasse quod rogabo, sed ignosce obsecro. Vide amabo, si neque mētiri quisquam potest, neq; opinari falsa, neq; inscius esse, nemo etiam dum agit, aberrare quicquam potest. Neq; enim ab eo quod agat, aberrat. Nunquid ita dicitis? Ita planē, inquit. Haec est, inquam, grauis illa quaestio. Si enim non erramus unquam, neq; agendo, neq; loquendo, neq; etiam cogitando, quidnam uos huc docturi uenistis? An non supra praedicabatis, uos praeceteris omnibus, optime posse uirtutem tradere unicuiq; uolenti? Usque adeo, o Socrates, Cronus ille es, inquit Dionysodorus, ut quae à principio diximus, reminiscaris nunc: & si quid superiori anno dixerim, nunc quoq; sis recordaturus: his autē quae in praesentia dicta sunt, quid sis responsurus, habes nihil. Quia difficilia sunt, inquam, haud iniuria. Sunt enim à sapientibus profecta. Equidem & ei quod postremo dixisti, respondere difficillimum est. Cum enim dicis non habere me quod respondeam Dionysodore, quid potissimum inferre uis? An uidelicet quod non habeam quo eam orationem conuincam? Dic enim quid aliud uerbum istud sibi uult, quod non habeam quod orationibus istis per me respondeatur. Num tu aliud dicis, inquit, quam difficile esse respondere? Nempe responde. An prius quam tu respondeas, inquam, Dionysodore? Quid, non respondes? ait. An par est? inquam. Par, inquit. Qua ratione? inquam. An forte quia ad nos disserturus aduenis, nostiq; quando respondendum sit, quando non sit, ideoq; nunc respondes nihil, quod respondere non decet? Ad haec ille: Nugaris, inquit, o Socrates, atq; respōdere negligis. Sed o bone uir, obsequere, & responde ei quem ipse sapientem esse fateris. Parendū est, inquam; sic enim decet, imperitanti. Interroga igitur.

Vtrum, inquit, animam habent, quæcunq; intelligunt aliquid? an & anima carent? Ha-
 bent, inquã. Nosti ne, inquit, uerbum ullum aliquod animã habens? Nullũ ego profecto
 inquã. Cur itaq; nuper interrogabas, uerbũ quid sibi uellet? Nõ ob aliud, inq; nisi ob igna-
 uiam meam, quæ errare coegit. Fortasse uero non errauit, sed recte locutus sum, cum uer-
 bis cogitationẽ tribuo. Tu uero utrum errasse me dicis, necne? Si enim non errauit, neq;
 tu nunc redargues, sis licet sapiens, nec habes quod opponas. Sin autem errauit, ne sic qui-
 dem recte tu loquere, quando dicis errare posse neminem. Atq; hæc quidem nõ aduersus
 illa quæ anno superiori dicebas, nunc adduco. Sed uidetur mihi, õ Dionysodore Euthy-
 demeq;, sermo hic eodem reuoluit: & nunc etiam, ut & quondã solebat fieri, cum deiciat
 cadere. Quod quidem ut ne ipsi accidat, ab illa arte uestra, licet circa acriorem sermonum
 diligentiam admirabili, nondũ uidetur esse prouisum. Hic Ctesippus, mira dicitis, inquit,
 õ uiri Thuriĩ, siue Chĩ, seu quodcunq; aliud agnomen uendicare lubet: quibus delirare
 perinde est. Ego autem ueritus ne ad contumelias deueniretur, Ctesippum rursus sic mi-
 tigauit: Eadem tibi, inquã, õ Ctesippe, nunc dico quæ Clinia quocq; dicebam. Nescis e-
 nim quã mirabilis sit horum hospitem sapientia. Nolunt autem nobis illam ostendere
 prorsus, sed Protei Ægyptiĩ illius sophistæ more præstigijs quibusdã fallunt. Menelaum
 igitur imitemur, neq; mittamus antè quã aperiant, quid animi gerant. Pulcherrimum
 enim quiddam exhibebunt puto, si uere proferant. Quapropter exhortemur, atq; uotis
 supplices exoremus, ut exhibeant. Sed exponendum rursus uidetur, qualem studiorũ for-
 mam ab illis requiram. Conabor hinc ubi supra destitimus, continuare sermonem, si quo
 pacto eos prouocem, ut mei miserti, qui tam grauiter occupor, rem deinde serio tractẽt.
 Tu uero Clinia mihi dic, ubinam orationem abruperimus, nam, ut ego arbitror, hic hæsi-
 mus, ubi philosophandum esse confitebamur. nõne? Profecto, inquit. Philosophia uero
 scientiæ acquisitio est: inquã. Certe, inquit. Quam itaq; potissimũ adipisci scientiam de-
 cet: inquã. nõne, ut summam dicã, illam quæ nobis prodest? Illam ipsam, inquit. An
 ea scientia maxime nobis prodesset, si sciremus quibus in terris aurum multũ effoditur?
 Vtiq;, inquit. Atqui dudum id confutauimus, quia nihilo magis prodesset scientia ista,
 etiam si absq; labore tellus effodiatur, aurum eruatur, uel etiam si in aurum omnia uertan-
 tur, dum uti auro nescimus, non recordaris? Recordor, inquit, ac maxime quidem. Neq;
 ulla ullius rei scientia, siue nummularia, siue medicina, siue quæcunq; alia utilis est, inquã,
 si facere tantum docet, uti autem non docet. Nõne? Ita prorsus, inquit. Adeo, inquã,
 ut si qua scientia immortales nos efficeret, uti uero immortalitate non doceat, inutilis sit
 prorsus, si qua superioribus fides est. Ita nobis hæc omnia uidebantur. Hac igitur, inquã,
 scientia ingenue puer opus est, in qua operis & effectio & usus conueniant. Apparet, in-
 quit. Permulum igitur inter lyrarum fabros interest, & scientiam pulsandæ lyrae assequi-
 tos. Alia enim ars quæ facit, alia quæ utitur his rebus. Nam ars quæ fabricat lyram, & quæ
 lyram pulsat, longe inter se differunt. an non? Sic est, inquit. Neq; rursus, inquã, tibia-
 rum effectrice opus est. Ea siquidem ab illa quæ utitur, differt. Sanẽ, inquit. Num for-
 te, inquã, componendæ orationis quærenda facultas, ut beatus euadas? Non arbitror,
 inquit. Quænam te ratio mouet? inquã. Noui equidem, inquit, quosdam orationum
 autores, qui orationibus hisce quas condiderunt, uti perinde sciunt, ac lyris fabri lyrarũ,
 qui in aliorum usum lyras construxerunt, quas & qui illis utuntur, facere nesciunt. Con-
 stat similiter & circa orationes aliam esse artem quæ condit, aliam quæ conditis utitur.
 Euidentiſſimo argumento ostendisse uideris, inquã, artem illorum qui componunt o-
 rationes ad beatitudinem nequaquã sufficere. quanquam sperabam hoc in genere scien-
 tiam quam iam diu querimus, inuenturos. Etenim isti orationum autores Clinia quo-
 ties appellauit supra mortales ceteros sapientes uidentur, ipsaq; eorum ars diuina peni-
 tus atque excelsa. Neq; mirum. Est enim incantatoriæ illius pars quædam illa haud mul-
 to inferior. Incantandi porrò facultas, uiperarum, araneorum, scorpionum, cæterarumq;
 ferarum, atque morborum mitigatio est. Oratoria uero iudicium, concionatorum, alia-
 rumq; turbarum oblectamentum quoddam & delinitio. An uero tu aliter sentis? Non
 aliter, inquit: sed ita prorsus ut ais. Quò ergo nos uertemus? inquã, & quam ad ar-
 tem? Ambigo, inquit. At ego inuenisse arbitror, inquã. Quam? Imperatoria ea po-
 tissimum uidetur, quæ beatum adipiscentem facit. Mihi uero non uidetur, inquit.

Quam

Quamobrē, inquā. Quia uenatoria quaedam hominū ars, inquit, esse uidetur. Quid tum? inquā. Quia nemo, inquit, uenator uenationis opus ulterius porrigit, q̄ ad uestigandum capiendumq; postq; comprehenderunt, uti nequeūt, sed & qui canibus uenantur, & qui piscantur, prædam coquis exhibent. Geometra, item astronōmi, logistæ, uenatores quidam sunt, neq; enim figuras descriptionesq; faciunt ipsi, sed cum sint, adinueniunt. Cum itaq; uti illis ipsi nesciant, uenentur aut solum, quicunq; illorum mente capti non sunt, sua inuenta dialēcticis præbent, ut illi his utantur. Eia pulcherrime & sapientissime Clinia, inquam, sic est? Ita prorsus, inquit. Atq; eadem ratione duces exercitus, postq; uel urbē, uel exercitum occuparunt, uiris ciuilibus prædam & spolia tradunt. Nam ipsi his quæ cōprehenderunt, uti nesciunt, quemadmodum aucupes, qui postq; ceperunt coturnices, nutritoribus tribuunt. Si itaq; ea arte indigēs, quæ uel faciēdo, uel uenādo quæsitis, uti nesciat, beatosq; efficit possidentes, aliam quærere q̄ militarē oportet. CRIT. Quid ais ô Socrates? nunquid adolescētulus ille talia dixit? SOC. Non putas Crito? CRIT. Non per Iouē, nam reor illum, si talia dixit, neq; Euthydemī, neq; alterius cuiuslibet hominis disciplina ulterius indigere. SOC. Fortē uero Ctesippus hæc dixit, ego uero non memini. CRIT. Quis Ctesippus? SOC. Saltem hoc memini, neq; Euthydemum attulisse hæc, neq; Dionysodorum. Sed, ô beate Crito, suspicor præstantiorem quempiam uirum præsentem hæc dixisse, nam hæc me audiuisse non dubito. CRIT. Per Iouem, ô Socrates, excellentior aliquis ista protulisse uidetur. Verum post hæc quam tandem artem scrutati estis? Inuenistis ne quam quærebatis? an non? SOC. Quæris an inuenerimus? Rīdiculum quiddam accidit. Etenim puerorum more, qui galeritas siue alaudas insequunt, uehementi quodam affectu singulas sciētias persequēbamur, ac semper quamcunq; capere nos ē uestigio putabamus, fallebat nos, repente q; subterfugiebat. Quid enim multas enumerem? Regiam artem aggressi sumus, contemplati esset, nec ne quæ beatos faciat. Sed uelut in labyrinthum delapsi, dum prope finem esse iam sperabamus, retrogressi ad principium rursum reuertebamur, eodem modo affecti quo principio disputatiōis eramus. CRIT. Quo pacto hoc accidit? SOC. Dicam, uisa nobis regia facultas est eadem esse cum ciuili. CRIT. Quis nam? SOC. Cum res militaris ac facultates omnes reliquæ, operum suorum imperium ciuili arti submittere uiderentur, utpote quæ sola uti sciat, nihil nobis impedimēto fore putauimus, quo minus hæc esset quam quærebamus, causa recte rempublicam administrandi, & secundum illud Æschyli, puppi sola ciuitatis præsidens, & gubernacula totius tenens, omnibus dominans, omnia utilia reddens. CRIT. An non recte uisum uobis est Socrates? SOC. Ipse iudicabis Crito, si audias quæ deinceps contigerūt. Rursum enim hunc in modum quærebamus. Age, ars illa regia omnibus præsidens, opus aliquod efficit, an non? Omnino aliquod, consensimus omnes. Nonne enim & tu hæc Crito concederes? CRIT. Absq; dubio. SOC. Quod ergo illius opus esse diceres? Ut si te rogem, Medicina dum dominatur omnibus quorum domina est, quod nam opus exhibet? An non sanitatem protinus responderes? CRIT. Vtiq;. SOC. Agricultura item uestra, dum omnibus quorum est domina dominatur, quod opus facit? Alimento ē terra porrigit, inquires? CRIT. Equidem. SOC. Regia igitur facultas, cum omnibus quorum est domina dominetur, quod opus explet? Fortē non est in promptu. CRIT. Non Hercle ô Socrates. SOC. Neq; nobis ô Crito, sed hoc saltem nosti, si hæc ea est quam exoptamus, utilem esse oportere. CRIT. Summopere. SOC. Nonne igitur boni aliquid afferre nobis eam necesse est? CRIT. Est omnino. SOC. Bonum autem nihil esse aliud quàm scientiam quandam, ego & Clinias consensimus. CRIT. Ita certe dicebas. SOC. Opera uero ciuili quidem gubernationis, cum multa alia hæc esse uel maxime unusquisq; fateatur, diuites facere ciues, liberos & concordēs. Hæc autem omnia neq; bona, neq; mala apparuerunt. Oportet autem eam ut cōstitit, sapientes efficere, scientiamq; tribuere, si modo ea futura sit quæ proficit & beatos efficiat. CRIT. Vera narras. Sic enim tunc inter uos constitit, ut ipse recensuisti. SOC. Nunquid regia disciplina sapientes homines bonosq; facit? CRIT. Quid prohibet Socrates? SOC. Num & omnes, & in omnibus bonos, omnemq; scientiam ipsa præbet? coriariā, fabrilem, & reliquas uniuersas? CRIT. Haud equidem arbitror, ô Socrates. SOC. At quam scientiam? & in qua re iuuabimur? Operū quidem illorum quæ neq; bona sunt, neq; mala, opificem ipsam esse haud oportet. Scientiam uero aliam præbere nullam quam

quàm ipsam seipsam decet. Dicamus igitur quænam hæc sit, & à quo iuuenimur. Vis ne eam dicamus ô Crito, qua bonos facere cæteros possumus? CRIT. Volo equidẽ. S O C. Boni quò conducent: quòue utiles erunt: an dicemus quod alios faciẽt bonos: & illi ipsi alios item: quò aut boni sint, nusquã apparent, postq̃ illa quæ ciuilis artis opera dicunt, reiecti mus: planeq̃ quod prouerbio dicitur, Iouis Corinthus accidit, atq̃ ut supra dixerã, æquo intervallo, imò etiam longiori q̃ antea ab eius artis inuentione distamus, quæ præstare nobis beatitudinẽ ualeat. CRIT. Per Iouẽ ô Socrates, in ambiguitatẽ plurimã incidisse uide mini, S O C. Ego quidem ô Crito, cum in hanc dubitationem inersus essem, q̃ alta potui uoce protinus exclamaui, hospites illos tanq̃ Castorem & Pollucem Iouis filios suppliciter obsecrãs, ut nos, me scilicet & adolescentulũ ipsum è turbulenta fluctuatione sermorum eriperent, iocisq̃ ommissis, seria disputandi ratione nobis ostenderẽt quæ potissimum scientia sit, quam adepti quod uitæ superest, feliciter transigamus. CRIT. Nunquid monstrare uobis Euthydemus uoluit? S O C. Quid ni? Magnifice nimium ô amice, hunc in modũ affari cœpit. Virum te, ô Socrates, hanc quã iam pridẽ queritis scientiam, doceam: inquit, an habere ipsam te ostendã: O beate uir, inquã, nõ quid hoc potes? Valde, inquit. Ostẽde igit, inq̃, me habere. Facilius enim mihi istud, q̃ denuo hac in ætate discere. Dic age, inquit, scis ne quicq̃: Scio equidem multa, inquã, sed parua. Sufficit, inquit, putasne aliquid eorum quæ sunt, id ipsum quod est, non esse? Nullo pacto, inq̃. An nõ scire te aliquid afferis? inquit. Profecto. An nõ es sciẽs, si modo scis? Sum equidem, sed illius ipsius quod scio. Nihil refert, inquit. Non necesse est scire te omnia, si qua eorum quæ sunt scis. Non per Iouem, inq̃, quando quidem & alia multa minime scio. Si quid nescis, inquit, es nescius? Illius ipsius, inquã, ô amice, quod nescio. Nihilominus nescius es, inquit, qui paulo ante scium te esse prædicabas. Atq̃ ita fit, ut ille ipse sis qui & es, & rursus nõ sis, simul & secundum eadem. Esto, inquã, Euthydemus. Nam, ut prouerbio fertur, Belle omnia dicis. qua igitur ratione, scientiam illam quam quarimus, habeo? quia uidelicet impossibile est, esse idem atq̃ nõ esse. Vnde si unum quiddã scio, cuncta scio. neq̃ enim esse possum scius simul & nescius. quod si omnia scio, illam quoq̃ scientiam habeo. An nõ ita loqueris? & hoc est illud sapiẽs? Ipse te redarguis, inquit, Socrates. Quid uero Euthydemus tibi, inquã, nõne idem contigit: nam mihi quidem non multũ molestum est, quod & tecum unã & cum Dionysodoro hoc lepido capite patiar. Dic mihi, nõne & uos quædam scitis, quædam nescitis? Minime quidem, ô Socrates, Dionysodorus inquit. Quid dicitis, inquã, an nihil scitis? Immo scimus, inquit. Omnia itaq̃ scitis, si aliquid scitis. Omnia certe, & tu quoq̃ scis omnia, si unum aliquid scis. Prò Iupiter, inq̃, mirabile dictũ, & ingens hoc bonum. Num & cæteri omnes sciunt omnia: uel nihil? Non enim dicendum uidetur, scire eos aliqua, nescire alia, atq̃ ita sciẽtes esse simul & nescientes. Quid ergo dicemus? Omnes, inquit, planè scire omnia, si quid unum sciunt. Diu boni, inq̃, nõc demum Dionysodore serio loqui mihi uide mini, & uix tandem ut serio ageretis, nõc impetraui. Ipsi reuera scitis omnia: & fabrile uidelicet artẽ & coriariã: Omnia profus, inquit. Nunquid & neruis suere scitis? Certe, inquit, & calceos quidem. An, inquã, & stellarum numerum, & arenã? Et ista, inquit. Putas nos ista concedere, inquã? Hic Ctesippus respondens: Coniecturam, inquit, ô Dionysodore, nobis aliquam talem adducite, qua uos uera loqui cõsciamus. Qualem? inquit. Scis, inquit, quot dentes Euthydemus habet: atq̃ Euthydemus quot tu habeas cognoscit? Nõ tibi sat est, inquit, quod omnia scimus, audisse? Minime, inquit, sed unum hoc tantũ nobis ostendite, quod uera loquamini. Nam si dixeritis quot dentes habet uterq̃, nobisq̃ postea numerantibus, uera dixisse deprehendemini, cætera quoq̃ uobis credimus. Illi uero cum mordere Ctesippum existimarent, respondere aliud noluerunt, nisi quod scirent omnia, de singulis à Ctesippo interrogati. Ctesippus siquidem aperte de unaquaq̃ re, uel minimis quibusque etiam turpissimis sciscitatus est, num scirent, quòd fidem illis non haberet. Illi autem forsi animo pariter cõtra responderunt se omnia intelligere, instar aprorum qui contra ictum nituntur. Quamobrem ipse quoq̃ ô Crito, coactus sum deniq̃ Euthydemum interrogare, an etiam saltare Dionysodorus sciret. Ille uero consensit. Non tamen, inquã, super entes humi inclinato capite trãsillire, & super rotã uolui, tã grandis natu. Eo ne sapientiã promouit? Nihil est, inquit, quod nesciat. Tum ego: Num omnia nõc duntaxat cognoscitis: an & semper? Et semper: Num

Num à tenera ætate statimq; nati omnia cognouistis? Omnia, responderunt simul uterq;. Nobis utiq; res incredibilis uisa est. Tunc Euthydemus, Non credis, ô Socrates? Excepto hoc inq;, quod uerisimile est uos sapientes esse. At si mihi uoles respondere, inquit, ostendam te quoq; hæc mirabilia confitentem. Gratissimum sit, si huius me conuincas: si enim cum essem sapiens, nesciui hæc, tuq; ostendes, & scire me omnia, & sciuisse semper, quod maius in uita lucrum nancisci possem? Responde iam, inquit. Tanquam responsurum, inquã, interroga. Nunquid alicuius scius, inquit, es ô Socrates, an nullius? Alicuius, inquã. An eodem scis quo scius es, an alio quopiam? Quo scius sum. Arbitror enim te animam dicere. Hanc ne intelligis? Nonne te pudet, inquit, ô Socrates, dum interrogaris uicissim interrogare? At quid faciam, inquã? Faciam equidem utcunque iusseris, cum quod quæris, ignorem. Iubes autem ut respondeam quidem, non interrogem. Cogitasne quoquo modo, inquit, id quod quæro? Equidem, inquã. Ad istud ergo responde quod cogitas. Quid, inquã, si tu alia mente interrogas, alia ego respõdeam, cum aliud quam tu conceperim, satis ne tibi factum putabis, si nihil ad rem ipsam respondero? Mihi quidem sat erit, inquit, tibi non, ut arbitror. Tum ego, Per Iouẽ non prius respondebo quam audiam. Non respondes, inquit, ad ea semper quæ mente concipis: quia nugaris Socrates, & rudior es admodum quam oportet. Agnoui tunc illum mihi iam subratum, quod uerba quibus me irretire studebat, distinguerem. Venit mihi præterea in mentem Conni, qui ipse quoque sæpe mihi indignatur, quotiens ei non cedo: deinde me spernit uelut rudem. Postquam igitur cogitauit horum doctrinæ me tradere, arbitratus sum obsequi oportere, ne quis eorum me ut ineptum & indocilem respuat. Quocirca & illi inquã, si tibi ita Euthydeme uidetur agendum, ita agatur. Tu namque me multo melius disputandirationem intelligis, cum artem hanc teneas, ego uero sim rudis. Ideoq; interroga iterum ab initio. Responde rursus, inquit. Vtrum scis aliquo quæ scis, an nullo? Anima, inquã. Hic, ait ille, plus quam rogatus, respondet. Non interrogo quo scias, sed utrũ scias aliquo, necne. Ego ad hæc: Plus quam decebat propter imperitiã meã respondi. Sed ignosce mihi obsecro. Respondebo iam nunc simpliciter, quod scio aliquo semper quæcunq; scio. Vtrum, ait, hoc eodem semper, an tum hoc, tum alio? Semper, inquã, quando scio hoc scio. Hic ille. Nondum præuaricari desinis? Ne fortè, inquã, id quod semper dicitur, nos falleret, ita respondi. Non nos, inquit, dicas, sed te. Sed responde, utrum semper hoc scias. Semper, inquã, postquam ipsum quando, oportet subtrahere. Nonne semper hoc scis? semper autem sciens utrum aliqua hoc scias quo scis, aliqua alio: uel hoc ipso omnia? Hoc, inquã, cuncta quæcunq; scio. Hic rursus transgrederis Socrates. Excipiatur, inquã, quod dictum est, quæcunq; scio. Vt excipias, inquit, nihil postulo, imò responde, posses ne omnia scire, nisi scires omnia? Monstrum esset hoc, inquã. Adijce nunc iam ait, quicquid lubet. Cuncta namq; scire fateris. Sic uideor, inquã, postquam nullius momenti est quod dicitur, quæcunq; scio, omnia autem scio. Nonne & semper confessus es scire hoc quo scis? siue quando scis, seu quomodocunq; placet. Semper enim scire es confessus, ac omnia simul. Constat ergo quod puer sciebas, & quando genitus es, & quando natus, imò & antequam nascereris, & ante cœli terræq; ortum scisti omnia, si modo semper scis, ac per Iouem semper scies, & omnia, si uolueris. At uoles, inquã, honorande nimium Euthydeme, si quidem omnino uera dicis. Sed posse te non multum confido, nisi idem tecum uelit frater iste tuus Dionysodorus. sic enim fortè ualebis. Dicite porro. Cætera quomodo uobis non concedam, nescio, tam mirabili atque noua sapientia præditi estis, quo minus ego omnia sciam, quãdo quidem uos asseritis. Talia quædam qua ratione scire me dicam Euthydeme? quod uidelicet boni uiri iniusti sint. Dic enim mihi, scio ne istud, an nescio? Scis utiq;, inquit. Quid, inquã. Quod uiri boni iniusti non sunt. Iam pridem sciebam hoc, inquã. Verum non istud quæro, sed quod iniusti sunt utri boni, quando didici? Nusquam, Dionysodorus ait. Non ergo, inquã, hoc scio. Tunc Euthydemus ad Dionysodorum conuersus ait: Sermonem destruis, apparebitq; iste si nesciat, sciens simul & nesciens. Dionysodorus quidem erubuit, sed ego. Tu uero quid ais Euthydeme? non uidetur tibi frater tuus uera loqui, quum nouerit omnia? Frater ego sum Euthydemis, Dionysodorus ait. Mitte isthæc, inquã, ô bone uir, dum me Euthydemus doceat, quod sciam uiros bonos iniustos esse, neq; hanc mihi doctrinam inuideas.

Fugia

Hercules ad uersus hydra sophistam & cancrum sophistam

Fugis ô Socrates, ait Dionysodorus, neque uis respondere. Non iniuria, inquam, fugio: nam cum alterutro uestrum sim imbecillior, cur non duos fugiam? Hercule quidē multo sum imbecillior, qui pugnare simul nō ualuit aduersus hydrā sophisticā, cui propter sapientiam pro uno sermonis capite amputato, multa repullulabant, ac etiā aduersus cancrum sophisticam quendam ex mari aduentantem, & nuper, ut arbitror, aduectum nauis: à quo cum Hercules ad sinistram angeretur, uerbisq; acriter morderetur, nepotis sui Iolai auxilium implorauit, qui summopere illi succurrit: meus autē Iolai Patrocles si uenerit, longe aliter faciet. Responde autem, inquit Dionysodorus, postquā ipse hæc prædicat, utrū Iolai Herculis magis nepos q̄ tuus fuerit. Opera precium fore arbitror, ut tibi respondeam Dionysodore. Neq; enim desineres sciscitari, & propter inuidiam quandam interurbare, ne Euthydemus sapiens illud me doceat. Responde igitur, inquit. Respondeo, inquam, Iolaium Herculis nepotem fuisse: meum autem, ut uidetur, nequaquā. Neq; enim pater ipsi Patrocles fuit frater meus, sed aliquis nomine proximus Iphicles Herculis frater. Patrocles autem, inquit, tuus? Nimirum, inquam, sed ex matre eadem, non patre. Frater ergo tibi est, inquit, & non frater. Non eodem ex patre, inquam, uir optime. Illius enim pater Chæredemus, Sophroniscus autem meus. Pater autē, inquit, erat Sophroniscus atq; Chæredemus? Omnino, ille meus, hic suus. Nonne Chæredemus alius quā pater erat? Alius scilicet q̄ pater meus. Nunquid pater erat, cum alius quā pater esset? an tu idem es quod lapis? Verebar, inquam, ne idem te afferente uiderer. Mihi uero nō uideor. Nonne igitur alius es quā lapis? Alius certe. Quod si alius es quā lapis, non es lapis. Et si alius q̄ aurum, nō es aurum. Sic est, inquam. An nō eadem ratione Chæredemus quum alius sit quā pater, pater non erit? Videtur, inquam, non esse pater. Ad hæc Euthydemus adiecit: Haud pater est Chæredemus: rursusq; & Sophroniscus cum alius sit q̄ pater, non est pater. quapropter sine patre es ô Socrates. Sermonem uero suscipiens Ctesippus, intulit. Pater autem uester cum eadem sibi contigerint, alius est quā pater meus. Longe abest Euthydemus ait. Num idem? Idem sanè. Non consentirem. Sed utrum meus Euthydemæ pater est duntaxat, an & cæterorum hominum? Et cæterorum insuper. Nunquid putas eundem hominem patrem existentem non esse patrem? Putaram equidem, Ctesippus inquit. An & aurum, inquit, aurum existens, nō esse aurum? & hominem existentem hominem non esse? Tum Ctesippus, non ut fert, Euthydemæ, linū lino connectis. Rem grauem dicis, si pater tuus, pater est omnium. Est tamen. Virum hominum duntaxat, an equorum etiam cæterorumq; animalium omnium? Omnium prorsus. An & mater tua, mater omnium? Et mater. Ergo tua mater echinorum marinorū mater est. Et tua, inquit. Et tu rursus frater es gobiorum, catulorum & porcellorū. Et tu, inquit. Quinetiam tibi pater est canis. Et tibi insuper. Hic Dionysodorus. Si mihi respondere Ctesippe uolueris, faciam ut ista cōcedas. Dic age, est tibi canis? Et molestus admodum canis, Ctesippus ait. Habet catulos? Tales habet multos. An nō illorum pater est canis? Prorsus. Signa namq; uidi ex quibus illorum patrem esse conijcio. Nonne tuus est canis? Est. Nonne igitur pater existens, tuus est? Quare tuus pater fit canis, tuq; catulorū frater. Sed nequid Ctesippus puer obijceret, repente adiecit Dionysodorus. Paulum quid ultra responde. Canem hunc uerberas? Arridens Ctesippus ait, uerbero, te autem nequeo. An non igitur tuum patrem uerberas? Longe, respondit, iustius esset ut patrem uestrum uerberarem, qui disciplinam quandā adeptus, adeo sapientes filios genuit. Sed nunquid ô Euthydemæ, multa bona ex uestra sapientia uester & catulorum pater est consequutus. Neque ille bonis multis indiget ô Ctesippe, neq; tu. Neq; tu etiam Euthydemæ, neq; alius quisquam hominum, inquit. Dic etenim Ctesippe mihi, utrum bonum esse censeas, uel a groatāi pharvacum bibere quando indiget, an non? uel homini pugnaturo bonum esse ut armatus prodeat, an inermis? Arbitror equidem, inquit. nempe expecto aliquid abs te egregium. Ipse uidebis optime, inquit. Verum responde, postquā confessus es bonū esse, quando res postulat, pharvacum bibere, nunquid hoc bonum quamplurimum oportet bibere? optimumq; erit si quis terat, & infundat poculo hellebori tantum quantum curru aliquo uehitur? Prorsus ita, Ctesippus ait, si tantus sit qui bibiturus est, quanta est statua Delphica. Nonne similiter & in bello, inquit, si bonum est armis fulciri, plurima arma habēda sunt, saculorumq; & clypeorum circumferenda est sarcina? quando quidē id bonum est. Et maxime

Prouerbiū

xime quidem, Ctesippus ait. Tu uero nō putas Euthydemem, sed unum duntaxat iaculum esse ferendum. Equidem inquit. Ita Geryonem, inquit, Briareumq; armares. ego autem putauī robustiorē te esse, sociumq; similiter istum, utpote uiros armigeros. Euthydemus quidem tacuit. Dionysodorus autem aduersus ea quæ primum Ctesippus respōderat, intulit: Bonum tibi esse uidetur aurum habere. Valde quidem, respondit Ctesippus. An non & habere pecunias semper atq; ubiq; Maxime inquit. Nōne bonum esse aurū confiteris. Confessi iam sumus. Semper ipsum habere, & ubiq; oportet, & in seipso quāmaxime: beatissimus is esset, qui tria auri talenta in uentre haberet, talentum unum sub capitis osse, staterem autem, id est nummum quendam, & pondus auri utrisq; in oculis. Ferunt, inquit Ctesippus, o Euthydemem, apud Scythas eos felicissimos optimosq; uiros esse, qui in sui capitis ossibus aurum multum continēt, quemadmodū tu pauloante canem dicebas patrem. Quodq; magis est mirum, suis ex capitibus deauratis bibunt, & hæc introspiciunt uerticē frontemq; suam manibus attollentes. Ad hæc Euthydemus. Vtrum Ctesippe uident & Scythæ, & ceteri homines quæ possunt uidere, uel quæ non possunt. Quæ possunt plane. Nōne & tu. Et ego similiter. Viden nostras uestes. Video. Possunt igitur hæc uidere. Mirifice, Ctesippus ait. Quid porrō. inquit. Nihil. Ipse uero non putas has uidere. usque adeo iucundus es uir. Videris mihi Euthydemem quodāmodo extra formam obdormisse, posseq; te puto dicentem nihil dicere. Et tu hoc facere uideris. Nunquid impossibile est, Dionysodorus ait, tacentem dicere. Impossibile, Ctesippus inquit. Dicentē uero tacere. Possibile multo minus. Quando igitur lapidem dicis, nonne tacentem dicis. Et quando lignum & ferrum similiter. Haud siles tibi ferrea concedam, Ctesippus ait, nam si quis pulset, sonare illa quidem, & reboare dicuntur. Quare q̄ nihil dicas propter sapientiam, hic non satis animaduertisti. Sed quod restat, ostēdite, possibile uidelicet esse, dicentem tacere. Certe mihi uisus est tunc uehementer Ctesippus propter amicum contendere. Quando siles, inquit Euthydemus, nōne omnia siles. Equidem. Nōne & rem quamlibet dicentem siles. siquidem illa quæ dicunt, in numero omnium computantur. Quid uero. interrogauit Ctesippus, non silent omnia. Non, ait Euthydemus. An loquuntur omnia uir optime. Immo certe, quæ loquuntur. Non istud quærebam, inquit, sed utrum omnia sileant uel loquantur. Tunc subripiens sermonem Dionysodorus ait, Neutra & utraq;. Certe enim scio te quid huic respōsioni obijcias, ignoraturum. Statim Ctesippus, ut solet, effusus in risum clamauit. O Euthydemem, tuus frater iam non amplius utriusq; orationem transferet, se prodidit & uictus est. Clinias quoq; admodum delectatus arrisit. Quare Ctesippus gestiens longius q̄ in decuplum lætitia creuit. Visus autē mihi est Ctesippus hæc ipsa illis seductione quadā per astutiam extorsisse. Neq; enim sapientia talis apud alios est nostri temporis homines. Post hæc ego. Quid, inquam, rides o Clinia, in rebus tam serijs, tamq; pulchris. Sed ad me conuersus Dionysodorus, Tu uero aliquando rem pulchram uidisti Socrates. Multas equidem Dionysodore. Nunquid alias q̄ ipsum pulchrum. an eadem. Ego uero passim hæsitauī, inquam, nec iniuria me id pessum fuisse sum arbitratus, quippe qui tacere diutius non potuerim. Simul autē respondi alias esse quā ipsum pulchrum, pulchritudinē tamen singulis quādam adesse. Si tibi adsit bos, inquit, nunquid ipse bos eris. et quia ego tibi nūc adsum, Dionysodorus es. Bona, inquam, uerba quæso. Sed ille, Quo pacto alterum adest alteri, cum alterum sit, & alterum. Nunquid tu, inquā, de hoc dubitas. Nempe iam illorum imitari sapientiam contendebam, utpote cupiditate illius accensus. Cur non dubitē, inquit, & ego, & ceteri omnes de eo quod nequaq; existit. Quid ais Dionysodore. nōne pulchrum pulchrum est, turpē ue, turpē. Si mihi uideatur inquit. Nōne uidetur. Prorsus inquit. Nōne & idem, idem est inquā, & alterum similiter alterum. non tamen quod est alterum idem. At ego nec puerum quidē suspicari hoc arbitrabar, quin quod alterum est, sit alterum. Verum o Dionysodore, sponte id omisi. Videmini autem mihi tanquā artifices quibus cōuenit peragere singula, disputādī rationem decore transigere atq; tradere. Nostin, inquit, quid singulis opificibus peragere cōueniat. Principio quidē scis quem deceat are cudere. Fabrum, inquam, ararium. Quem uero luto fingere. Figulum. Quem rursus iugulare atq; excoriare, & in frustra incisas carnes assare, uel elixare. Coquum. Nōne quisquis cōuenientia facit, recte facit. Maxime inquam. Conuenit autem, ut ais, coquum inquit, cō-

cidere & execoriare. Concessisti hæc, nec ne? Concessi, inquam, sed ignosce precor. Constat igitur inquit, si quis iugulans & incidens coquum elixet affectu ue, convenientia facere. Quinetiam si quis fabrum ærarium ære cudat, & figulū fingat, decentia similiter operabitur. O Neptune inquam, iam sapiētia illi uestræ colophonem imposuisti. Nunquid ista mihi quandoque sic aderit ut propria fiat? Cognoscere ne, inquit, ipsam ô Socrates, propriam iam effectam? Si ipse uelis, inquam, ego quidem. Quid porro, inquit, tua putas cognoscere? Equidem, inquam, nisi fortè tu aliud dixeris. Abs te namq; oportet incipere, in hunc autem Euthydemum desinere. An nō tua illa esse putas, inquit, quorum es dominus? tibiq; uti arbitrato tuo licet, ut boues & oues? hæc ne tua exillimas, quæ uendere potes atq; largiri, & cui uis deorum uouere? quæ uero non potes, non tuæ? Ego uero arbitratus præclaram aliquam inde quæstionem exorituram, & audiendi auiditate protinus inflammatus, prorsus ita est inquam. talia nempe quædam mea sunt. Nunquid animalia, inquit, nominas illa quæ animam habent? Illa ipsa inquam. Fateris igitur ex animalibus illa duntaxat esse tua circa quæ potes hæc omnia facere, quæ modo dicebam? Fateor inquam. Hic ille ironice admodum seipsum continuit, quasi magnum quiddam contēplaturus, deinde ait. Dic age mihi ô Socrates. Est ne tibi Iupiter patrius? Atqui ego suspicatus eō rediturum esse sermonem quò deuenit, et per ambiguum quoddam diuerticulum secedens, rete quo uelut implicitus iam eram, effugi respondi q; Non est ô Dionysodore. Miser, inquit, homo es, neq; Atheniensis, cui neq; dii patrij sunt, neque sacra, neque aliud quicquam præclarum atq; magnificum. Mitte inquam, ista Dionysodore, ne male omineris, neq; acriter erudias. Sunt enim mihi & aræ, & sacra domestica patriaq; & alia quæcumque id genus Atheniensibus adsunt. Cæteris, inquit Atheniensibus, est patrius Iupiter? Non est inquam, apud Ionas talis cognatio, neq; apud eos qui hac ex urbe manarunt, neque apud nos, sed Apollo patrius propter Ionis genituram. Iupiter autem nobis patrius non uocatur, protector urbis tamen & curator tribus est dictus, & tribus curatrix Minerva. Sat est, inquit Dionysodorus. Est enim tibi, ut uidetur, Apollo Iupiter & Minerva. Omnino. An non tui isti erunt dii? progenitores uidelicet, atq; domini? Nonne tui? An non tuos esse confessus es? Confessus sum, inquam. quid tum? Nonne animalia isti dii sunt inquit? Concessisti porro quæcumq; animam habent, animalia esse: isti uero dii non habent animam? Habent utiq; inquam. Sunt igitur animalia? Sunt certe. Ex animalibus autem illa tua esse dicebas, quorum apud te esset potestas, ut pro arbitrio uenderes, largireris, dijsq; dicares. Recusare Euthydemem non possum, quin ista concesserim. Statim ille sic intulit: postquam tuum esse Iouem, tuosq; esse & alios fateris deos, licet ne tibi uendere illos atq; largiri, & pro libidine tua ut animalia cætera quæ tua sunt, tractare? Ego igitur Crito tanquam sermone percussus, obmutui. Ctesippus autem succurrere mihi conatus ait, Papæ, pro Hercules, præclarum sermonem. Ad quem Dionysodorus. Vtrum Hercules papæus est, an papæus Hercules? Tunc Ctesippus ait, Pro Neptune, fortes duosq; sermones. Desisto iam. Inexpugnabiles uiri sunt. Hic profecto amice Crito, nullus præsentium cōtinere ultra se potuit, quin illorum orationem laudibus summis extolleret: & hospites illi Dionysodorus Euthydemusq; risu, strepitu & læticia exultantes gestiētesq; ferme resoluti sunt. In superioribus namq; dum singula proferebantur soli eorum sectatores protinus applaudebant. Hic autem penè ipsæ quoq; Lycæi columnæ cōclamare plaudere, gestireq; uidebantur. Ego quidem sic affectus fui ut assererem, nullos unquam homines pari sapientia me uidisse. Atqui & illorum sapientia penitus mancipatus laudare illos & celebrare summopere cœpi. O uiri, inquam, ob miras dotes nature beat: quippe qui rem tantam tam facile, tamq; breui tempore absoluistis. Multa quidem & alia sunt in uestris sermonibus Euthydemem Dionysodoreq; præclara, in quibus id præcipue magnificentum est, quod nulla uobis cura est, aut uulgi, aut etiam illustrium hominum: sed similitudine duntaxat. Equidem certo scio, paucos esse qui id genus sermonū diligant, & eos quidem uobis similes, cæteri autem sic illos ignorant spernuntq;, ut erubescant uehementius, si cæteros illis conuincant, quàm si ipsi ab alijs conuincantur. Hoc præterea populare & mansuetum uestri sermones habent: quod quum dicitis rem nullam bonam esse uel malam, neq; albam, neq; aliud quicquam talium, neq; omnino aliquid ab alijs aliud: reuera quemadmodum gloriamini hominum ora plane obstruitis. Quia uero non aliorum tantum

tum ora, sed uestra insuper, gratiosa res est: & sermonis odium offensionemq; audiētium deuitatis. Maximum uero hoc est, quod hæc usque adeo uobis artificiose sunt adinuenta, atq; instituta, ut breui cui libet tradere ualeatis. Cognoui equidem, & Cresippo mentem adhibeo, cōsideroq; quam subito imitari uos cœperit. Huius rei mysterium quam ocissime docere posse præclarum est, neq; tamen operæ precium fore uidetur, ut coram multis hominibus differatis: immo uero, si mihi credideritis, cauebitis prorsus ne in multorū cœtu loquamini: ne forte quamprimum ista percipientes, gratias nequaquā habeant. Ista igitur inter uos tantum inuicem communicate, neq; alius quisquam ea nisi argēto exposito audiat. Idem quoq; si sapitis, uestris discipulis consulētis, ne unquam cum alijs quam secum atq; uobiscum de his loquantur. Quod enim rarum Euthydeme, id honorandum. Aqua enim uilissimo precio emitur, cum res sit natura preciosissima, ut ait Pindarus. Sed agite, inquam, Cliniam hūc meq; suscipite. Cum hæc ô Crito, & alia quædam breuiâ differuissemus, abiimus. Delibera igitur qui mecum unâ ad hos uiros accedas. Nam pollicentur omnes se docturos, quicunq; argētum dare parati sunt, neq; ingenium ullum uel ætatem excipiunt. Quod uero tibi maxime audire expedit, aiunt nihil cumulandæ pecuniæ studium prohibere quo minus qui uis sapientiam illorum facile percipere possit.

CRIT. Equidem ô Socrates, audiendū cupidus sum, & libentissime discerem. Videor tamen & ipse eorum unus esse qui Euthydemi similes non sunt, sed illorum potius quos tu pauloante dicebas, qui captiunculis huiuscemodī redargui malunt ab alijs, quam alios redarguere. Enim uero ridiculus essem, si admonere te pergerē. Nihil tamen prohibet quæ ex ijs qui cœtu soluto à uobis discesserunt, audiui, tibi nunc referre. De ambulanti mihi obuius factus eorum quispiam qui in iudicialibus causis excellere plurimum æstimatur: O Crito, inquit, nihil ex istis sapientibus audiui: Nihil per Iouem, inquit. Audire enim me affectantem frequens turba tumultusq; prohibuit. Res tamen, inquit, auditu digna. Cur, inquam? Ut audisses eos homines disputantes, qui in hoc sermonum genere ceteris præstant. Ad hūc ego. Quid tibi uisum est inquam? Quid aliud, inquit ille, quam quæ semper ex ijs hominibus audiuntur, dum nugantur, ac de rebus nullius momēti indigno quodam studio inuicem altercantur? nominatim hac oratione est usus. Tunc ego. Veruntamen gratiosa res est philosophia. Quid gratiosa, inquit, ô uir beate? An forte nullius precij? Atqui si pauloante interfuisses, erubisses, ut arbitror, amici tui gratia: qui usque adeo ineptus erat, ut seipsum tradere hominibus cuperet, quibus nihil pensi est quid loquantur, sed singula captant, obijciuntq; uocabula, cum tamen illi ut supra dicebam, cæteros tales nostræ ætatis uiros excellat. Profecto ô Crito, & studium hoc uilissimum est, & qui in eo uersantur, ridiculi. Mihi quidem ô Socrates, haud recte rem ipsam improbare uisus est ille, uel quisquis alius improbet. Quod autem in cœtu multorum cum talibus uiris disputare quis studeat, merito uituperasse ille mihi uidetur. SOC. O Crito, admiratione digni sunt hi uiri. Verum nondum quod dicturus sum, noui. Quorum ex numero erat qui tibi obuius philosophiam uituperabat? Vtrum orator quispiam ex his qui in iudiciali cōcertatione ualent, an ex ijs qui tales ædunt conscribuntq; orationes, quibus oratores in iudicio certant? CRIT. Minime quidem orator, neq; arbitror illum in iudicio unquam orasse, sed rem ipsam iudicalem optime intelligere ferunt, & elegantes orationes componere. SOC. Teneo iam. Atqui & ipse idem modo dicturus eram. Nempe hi sunt, ô Crito, quos Prodicus inter philosophum, ciuilemq; uirum confines statuit. Putant hi quidem se esse omnium sapientissimos, & uideri præterea tales apud quàm plurimos: solos autē philosophos impedimento sibi esse, quo minus ab omnibus æque probentur. Censent itaq; si cōmunem aduersus philosophos opinionem hanc diuulgent, quod nullius precij sint, sine contouersia sapientiæ gloriam se apud omnes summam reportaturos. Esse namq; se reuera sapientissimos, sed in priuatis sermonibus, quum Euthydemi sectatores aduersantur, impediri. Quod uero sapientes sint, ex eo consentaneum uideri uolunt, quod satis habeant philosophiæ, satis etiam ciuilibus peritiæ, & quātum oportet sint utriusq; participes, & extra turbulentos ciuiliū negociorum tumultus positi sapientiæ fructibus iucunde fruuntur. CRIT. Nunquid dicere aliquid ô Socrates, tibi uiri isti uidentur? SOC. Nequaquam. CRIT. Veruntamen horum hominum sermo habet aliquid uerisimile. SOC. Habet, ut dicis, ô Crito, ueri similitudinem potius quàm ueritatem. Neq; facile illis persuadet

deri potest, quod & homines & cætera omnia quæcūq; duorum quorūdam mediā sunt, & utrorumq; participant, ita se habeant, ut quæ ex malo & bono sint, hoc quidem meliora, illo deteriora fiant: quæ uero ex duobus bonis non ad idem conducentibus, utriusq; deteriora ad opus illud peragendum, ad quod spectant utraq; illa quibus fit cōpositio. Quæ autem ex duobus malis sint constituta, non ad idem tendentibus, hæc sola meliora sunt utriusq; illis, quorum participat. Si ergo philosophia bona est, & civilis actio bona, sed ad aliud atq; aliud utraq; conferens, & hi utrorumq; horum participes, utrorumq; in medio sunt constituti, nihil cōcludunt. nam utriusq; deteriores sunt. Sin autem unum quidem horum bonum, malum uero alterum, hoc quidem meliores, illo deteriores. Quod si utrumq; malum, ita demum uera dicerent, aliter uero nequaquam. Neq; uero confessuros illos arbitrator mala esse utraq; neq; unum quidem bonum, malum uero alterū. Sed profecto utrorūq; hi participes utriusq; ineptiores sunt ad illud, ad quod philosophia & civilis actio pertinet, & cum tertium locum teneant, primum usurpare non dubitant. Ignoscendum quidem illorum desiderio, neq; indignandum, tales tamen esse censendi, quales & sunt. Nam unumquēq; diligere debemus, qui modo prudentiæ particeps aliquid dicit, & uiriliter peragit. CRI. Equidem o Socrates, ut sæpe tecum loquor, ambigo qua ratione filios meos educem. Minor quidem natu tenerior est adhuc quàm exigat disciplina: Critobolus autem adultus est iam, & aliquo indiget, quo dirigatur. Quoties tecum loquor, ita prorsus afficior, ut existimem insaniam esse filiorum gratia per cætera occupatum esse ut circa coniugium, nempe qui ex matre generosissima nascatur, deinde ut amplum illis patrimonium relinqueretur, illorum autem educationem negligere. Verum cum ad eos respicio qui erudire homines profitentur, absterreor, mihiq; considerati unusquisq; illorū longe ab ea re quam prædicat, alienus esse uidetur. Et ut uerum tibi fatear, nō habeo quo pacto filium meū ad philosophiam exhorter & prouocem. SOC. O amice Crito, an ignoras in quouis studio uiles & nullius precij homines permultos esse: probos uero paucos, eosq; maximo in precio habendos esse? Nōne tibi uidetur pulchrum quiddā esse gymnastica, mercatura, rhetorica, res militaris? CRI. Mihi certe. SOC. Nōne uideas in una quaq; harum artium multos ad opus unumquodque ineptos & deridēdos? CRI. Ita est, ac uera nimium loqueris. SOC. Ergo hac de causa studia ne fugies omnia, & illa filio dissuadebis? CRI. Haud decet o Socrates. SOC. Caue ergo ne quod dedecet, agas o Crito. Mitte curam hanc, utrum boni sint homines philosophiæ studiosi, uel mali: rem uero ipsam diligenter examina. Si inquirenti res praua uidebitur, non solum filios, sed omnes homines absterreto. Sin autem tibi talis qualis & mihi appareat, sequere eam uiriliter & exerce, atq; ad idem studium filios cohortare.

In quouis studio uiles permultos, probos uero paucos esse

ARGUMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI
in Hippiam minorem.

MIRIFICA Socratis Platonisq; nostri bonitas cum diligentissime multis ubiq; modis provideat ne iuuentus credula subdolis sophistarum aucupijs capiatur, captaq; perdat, non iniuria Hippiam Elicensem sophistarum insolentissimum atq; fallacissimū duobus dialogis agit, Maiore uidelicet atq; Minore. In maiore quidem demonstrat Hippiam rerum professorem pulcherrimarum omnino quid ipsa pulchritudo sit ignorare. In minore uero eundem se iactantem quod ante alios mendacem à uerace discernat, ostendit in utriusq; definitione prorsus errare: ut pateat Hippia, ut omnium arrogantissimus est, ita & ignorantissimū esse, atq; ineptissimum apparere. Mitto nunc quod eū, ut mos est sophistarum, iactabundū & temerariū aurumq; depingit: & cum promittat omnia, in omnibus dantē uerba, nihil uero præstantem: cumq; maximis gloriatur, uel in minimis claudicantem. Sed ut ad mendacis ueracisq; definitionem redeamus, mendax rite describendus erat, qui maxime uelit, utcumq; possit sciatq; mentiri. Verax autem contra, qui maxime uelit utcumq; possit & sciat, uera loqui. At Hippias inertissimus artium magister omnium, confusissimusq; ueracis mendacisq; discretor, ordine definit opposito, dicitq; mendacem qui maxime possit sciatq; mētiri quotiescūq; uoluerit: Veracem uero, qui quandocūq; uoluerit queat & sciat uera loqui. Vnde cogitur primum fateri mendaces esse potentes, sciētes, prudentes, sapientes. Deinde & bonos ad illa ad quæ potentes sunt atque sapientes. Tertio per artes singulas deducendo compellitur in qualibet tam re quàm arte fateri eundem esse ueracem atque mendacē, quod negauerat ab initio. Siquidē in qualibet ille qui optime callet, idem maxime potest & scit pro arbitrio uera loqui pariter atq; mentiri